

**АКТУАЛІЗАЦІЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНСЬКИХ І
 ТУРЕЦЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ МЕДИКІВ: З ІСТОРІЇ
 ВЗАЄМИН МІЖ УКРАЇНСЬКОЮ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЮ
 АКАДЕМІЄЮ І ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЮ АКАДЕМІЄЮ
 ГЮЛЬХАНЕ ЗБРОЙНИХ СИЛ ТУРЕЧЧИНИ**

**Михайло БАДЮК¹, Ірина ПАСЬКО¹, Валерій СОЛЯРИК¹,
 Юрій СКАЛЕЦЬКИЙ², Тетяна СИКИРИЦЬКА**

¹Українська військово-медична академія, м. Київ (Україна)

²ДУ "Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва
 НАМН України, м. Київ (Україна)

badiuk@ukr.net; irinapasko@ukr.net; solyarikw@gmail.com; yns53@i.ua

**ACTUALIZATION OF UKRAINIAN AND
 TURKISH MILITARY MEDICINES COOPERATION:
 FROM THE HISTORY OF RELATIONS BETWEEN
 THE UKRAINIAN MILITARY MEDICAL ACADEMY
 AND THE GULHANE MILITARY MEDICAL ACADEMY
 OF THE TURKISH ARMED FORCES**

**Mykhailo BADIUK, Iryna PASKO, Valeriy SOLYARIK¹,
 Yuriy SKALETSKY, Tatyana SYKYRYTSKA²**

¹ Ukrainian Military Medical Academy, Kiev (Ukraine),

² Government Enterprise "O.M. Marzeiev

Institute for Public Health of the National Academy
 of Medical Sciences of Ukraine", Kiev (Ukraine).

ORCID.ORG/0000-0002-2995-0910

Бадюк Михайл, Пасько Ірина, Солярик Валерій, Скалецкий Юрій, Сикирицька Тетяна. Актуалізація співпраці українських і турецьких військових медиків: з історії взаємодій між Українською військово-медичною академією і Військово-медичною академією Гюльхане озброєних сил Туреччини. В статті детально розглянуто програми офіційних візитів з історії взаємодій між Українською військово-медичною академією і Військово-медичною академією Гюльхане озброєних сил Туреччини і їх практична реалізація. На основі конкретних результатів професійних взаємодій між українськими і турецькими військово-медичними спеціалістами доведено їх науково-практичну значимість і актуальність. **Ціль дослідження** направлена на комплексний аналіз матеріалів, що освітають конкретні результати співпраці УВМА з медичними службами країн-учасників НАТО, яке продовжується вже майже чотири десятиліття, з середини 1990-х років, і в якій одне з провідних місць займає медична служба озброєних сил Турецької республіки. В зв'язі з інтенсивністю політичного діалогу *по актуальним питанням безпеки* во зовнішній політиці України і Туреччини, подальше розвиток взаємодій між ВС України і ВС Турецької Республіки, в частині сфери військової медицини, є дуже актуальним і, при умові ефективного науково-практичного співробітництва, може підняти їх на якісно новий рівень. **Висновки.** Активна організаційно-інформаційна співпраця в ході офіційних двосторонніх українсько-турецьких візитів в період 1997-2000 років заклала фундамент для подальшого співробітництва між медичними службами і військово-медичними академіями України і Туреччини. Перший офіційний візит керівників медичної служби ВС України в Турецьку республіку в квітні 1997 року і ознаменування організації і функціонування медичної служби, а також підготовки військових лікарів для озброєних сил Туреччини як країни – члена НАТО, мали визначену роль в умовних створення власної системи військово-медичного навчання в Україні. Наступні двосторонні науково-практичні відносини між українськими і турецькими військовими медиками, які мали місце в червні 2000 року, суттєво сприяли їх розвитку і вдосконаленню.

Ключові слова: військова медицина, історія військової медицини України, організація медичного забезпечення озброєних сил, військово-медичне навчання НАТО, військово-медична служба ВС Турецької республіки.

Вступ. Військова доктрина України та Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України визначає стратегічні і оперативні цілі оборонної реформи, зокрема щодо збільшення спроможностей Сил оборони з досягненням критеріїв, необхідних для набуття повноправного членства в Організації Північно-атлантичного договору (НАТО). В рамках стратегічних

і оперативних цілей та виконання основних завдань оборонної реформи, Українська військово-медична академія (УВМА) визначена як головний центр з військово-медичної підготовки, науково-дослідницької та організаційно-методичної діяльності у системі медичного забезпечення Сил оборони¹. Співпраця УВМА з медичними службами країн-учасників НАТО

¹ "Pro rishennya Rady natsional'noyi bezpeky i oborony Ukrainy "Pro novu redaktsiyu Voyennoyi doktryny Ukrainy": ukaz Prezidenta Ukrainy vid 24 veresnya 20015 r. № 555/2015" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the new version of the Military Doctrine of Ukraine": Decree of the President of Ukraine, of September 24, 20015 № 555/2015], *Uryadoviy kur'yer* [Government Courier], 2015, 3 zhovtnya, P. 6. [in Ukrainian].

² "Pro rishennya Rady natsional'noyi bezpeky i oborony Ukrainy "Pro Stratehichnuy oboronnyy byuleten' Ukrainy": ukaz Prezidenta Ukrainy vid 20 travnya 20016 r. №240/2016" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine «On the Strategic

розпочалася ще з моменту її створення. Так, в історії УВМА є досвід співпраці з медичними службами та закладами підготовки військово-медичних кадрів збройних сил США, Німеччини, Італії, Нідерландів, Польщі, Болгарії, Румунії, Угорщини, Естонії, Латвії, Литви, Туреччини. **Актуальність дослідження** обумовлена тим, що кардинальна зміна геополітичної ситуації у Чорноморському регіоні у 2014 р. призвела до перегляду політики щодо Туреччини з боку України. Туреччина почала займати одну з перших сходинок у зовнішньополітичних пріоритетах України у зв'язку з анексією Криму та конфліктом на Сході країни, а також загостренням безпекової ситуації в Чорноморському регіоні в цілому. Зі свого боку Туреччина, у зв'язку з кризою у відносинах із Росією, включила до діалогу з Україною теми, які донедавна вважалися занадто чутливими, зокрема – військово-технічної співпраці. Слід враховувати, що Туреччина, яка з 18 лютого 1952 р. є офіційним і повноправним членом НАТО, підтримує європейські та євроатлантичні прагнення України. 3 лютого 2020 р. Президент Туреччини Реджеп Тайїп Ердоган відвідав Україну та зустрівся з Президентом України В.О. Зеленським. Під час візиту було підписано угоду про військово-фінансову співпрацю. Угода передбачає виділення турецькою стороною для потреб Збройних Сил (ЗС) України близько 36 мільйонів доларів (200 мільйонів турецьких лір) для придбання турецьких товарів військового та подвійного призначення. Під час другого офіційного візиту Президента України В.О. Зеленського до Туреччини в жовтні 2020 р. діалог з

питань військово-технічного співробітництва продовжився. **Мета дослідження** спрямована на комплексний аналіз матеріалів, які висвітлюють конкретні результати співпраці УВМА з медичними службами країн-учасників НАТО, що триває вже майже чверть століття, з середини 1990-х років, і в якій одне з провідних місць займає медична служба ЗС Туреччини.

Матеріали і методи. Інформаційну базу статті складають матеріали офіційних двосторонніх візитів між керівниками медичних служб ЗС України і Туреччини та УВМА і Військово-медичної академії Гюльхане (Анкара), які відбувалися впродовж 1997-2000 рр. Долучений унікальний наочний контент (фотоматеріали), який є основою верифікації використаних у статті документів і даних.

Виклад основного матеріалу. Впродовж останніх років інтенсифікувався політичний діалог з актуальних питань безпеки у зовнішній політиці України і Туреччини (офіційна назва – Турецька Республіка). На підставі цього можна говорити, що розвиток взаємовідносин між ЗС України і ЗС Туреччини, зокрема у сфері військової медицини є вельми актуальним і, за умови ефективної науково-практичної співпраці, може піднести їх на якісно новий рівень. При тому, що історія взаємовідносин між медичними службами ЗС України і Туреччини, а також між УВМА і Військово-медичною академією Гюльхане (тур. Gülhane Askeri Tıp Akademisi - GATA) збройних сил Туреччини (тур. Türk Silahlı Kuvvetleri - TSK) нараховує вже понад два десятиліття. Вона розпочалася у квітні 1997 р. з офіційного візиту керівництва медичної служби ЗС України до Анкари (рис. 1).

Рис. 1. Перший офіційний візит делегації українських військових медиків до Туреччини. Анкара, 8 квітня 1997 р.

До складу української делегації увійшли начальник Головного військово-медичного управління (ГВМУ) Генерального штабу (ГШ) ЗС України генерал-майор медичної служби Білий В.Я., начальник Головного військового клінічного госпіталю (ГВКГ) полковник медичної служби Бойчак М.П. і начальник УВМА полковник медичної служби Пасько В.В. Це була перша офіційна зустріч українських військових медиків зі своїми турецькими колегами в історії ЗС незалежної України на вищому рівні – між керівниками медичних служб обох країн. У ході зустрічі, яка тривала 8-9 квітня 1997 р. відбулося ознайомлення української сторони з

клінічною базою та системою підготовки військово-медичних кадрів в ЗС Туреччини (рис. 2).

Другий офіційний візит керівництва УВМА до Туреччини відбувся через три роки, в період з 20 до 23 червня 2000 р., в рамках Програми двостороннього співробітництва між Міністерством оборони (МО) України та ГШ ЗС Туреччини. До складу делегації входили: начальник УВМА генерал-майор медичної служби В.В. Пасько; заступник начальника УВМА з навчальної роботи полковник медичної служби Скалецький Ю.М. та заступник начальника УВМА з наукової роботи полковник медичної служби

Солярик В.В. Делегація перебувала з робочим візитом у Військово-медичній академії Гюльхане (GATA), м. Анкара³. Головною метою візиту був обмін досвідом підготовки і удосконалення військово-медичних кадрів та обговорення шляхів співробітництва в галузі військово-медичної освіти.

Візит відбувався на високому дипломатичному рівні, окрім військового аташе делегацію зустрічав

Рис. 2. Відвідування українською делегацією одного із структурних підрозділів Військово-медичної академії Гюльхане – навчального госпіталю. Анкара, 9 квітня 1997 р.

Слід зазначити, що академія була заснована в 1898 р. як лікарня Гюльхане Серирият (Gülhane Seririyat) в Стамбулі. У створенні академії активну участь брали німецькі лікарі-хірурги, професори, доктори медицини Р. Рідер (Prof. Robert Rieder, MD) і Г. Дейк (Prof. Georg Deyske, MD), які у наступному за заслуги в галузі турецької медицини були удостоєні османського почесного звання – Паші. Вони були запрошені турецьким урядом для реорганізації військово-медичного училища, заснованого ще у 1827 р., в академію і реформування військово-медичної освіти в Туреччині. Першим місцем розташування академії був палац Топкапі (Торкарі) у історичному районі Стамбула – Гюльхане. В ньому почали проходити практику впродовж року військові лікарі перед їх відкомандируванням у війська. Після проголошення в Туреччині Другої конституційної монархії в 1908 р. в результаті реформ, розпочатих у галузі медицини, військові і цивільні медичні школи були об'єднані, і значна частина викладачів госпіталю Гюльхане перейшла на медичний факультет Стамбульського університету, який було засновано у 1909 р. У 1914 р.

Надзвичайний і Повноважний Посол України в Туреччині (1997–2001 рр.) О.Ф. Моцик, який в подальшому обіймав посади заступника Міністра закордонних справ України (2003–2005 рр.) та Надзвичайного і Повноважного Посла України в США (2010–2015 рр.) (рис. 3).

Візит до академії, який відбувався за надзвичайно насиченою програмою, розпочався з офіційного прийому української делегації керівництвом GATA (рис. 4)

Рис. 3. Надзвичайний і Повноважний Посол України в Турецькій Республіці (1997-2001 рр.) О. Ф. Моцик з учасниками делегації УВМА. Анкара, 20 червня 2000 р.

Рис. 4. Протокольне фото прийому делегації УВМА керівництвом GATA. Анкара, 20 червня 2000 р.

навчання військовій медицині в Гюльхане значно активізувалося, а назва госпіталю Гюльхане Серирият було змінено на “Військово-практичне училище Гюльхане”. Військові лікарі, які пройшли курс навчання в цьому училищі, успішно виконували свої обов'язки в діючій армії під час Балканської війни (1912–1913 рр.), Першої світової війни (1914–1918 рр.) та війни за незалежність Туреччини (1919–1923 рр.). З початком Другої світової війни, в липні 1941 р. училище разом з персоналом було евакуйовано до Анкари. В 1947 р. цей навчальний заклад отримав статус академії і до 1952 р. функціонував у єдиній структурі спільно з медичним факультетом Стамбульського університету (İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne). У 1952 р. Військово-медична академія залишила свої будівлі медичному факультету університету і була переведена у будівлю, яку займало командування Сухопутних військ TSK. У зв'язку із недостатністю приміщень для академії в 1963 р. було прийняте рішення побудувати новий сучасний комплекс лікарень в районі Етліка. Будівництво було завершено у 1971 р. і академію одразу було переведено

³ Skaletskyi U. M. “Pro perebuвання u m. Kyjevi delegatsii medichnoi slushby Zbroinyh Syl Turechchyny” [On the stay of the delegation of the medical service of the Turkish Armed Forces in Kyiv], *Military Medicine. Scientific Information Bulletin*, N 5, 2000, pp. 59–60.

у нові будівлі, де вона перебуває і досі⁴.

До 2016 р. GATA входила до складу ЗС Туреччини і представляла собою центральне ядро підготовки військовослужбовців в галузі охорони здоров'я для TSK. Після спроби військового перевороту 15 липня 2016 р., цей військово-медичний заклад був приєднаний до Міністерства охорони здоров'я разом зі всіма медичними підрозділами згідно з декретом-законом від 31 липня 2016 р., а його назва була змінена на Навчально-дослідний госпіталь Гюльхане (тур. Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi – GEAN)⁵.

У ході візиту делегація УВМА була детально ознайомлена з клінічною базою GATA, а також зі всіма її структурними підрозділами (рис. 5).

До структури GATA на той час входили: Вища школа медицини (заснована в 1980 р.); госпіталь як клінічна база; Вища школа медичних сестер (заснована в 1985 р.); відділення підготовки молодших офіцерів медичної служби; поліклініка; центр протезування; стоматологічний центр; Центр лікування і реабілітації поранених і хворих, а також науково-дослідні підрозділи і власне фахове видавництво.

GATA здійснювала професійну базову підготовку слухачів та післядипломну підготовку фахівців. Клінічною базою академії були також і 43 військових госпіталі TSK зі спеціальними навчальними центрами. GATA – перший медичний заклад в Туреччині, який був фундаментом для інших медичних шкіл, і єдиним медичним закладом у країні, якому було понад 100 років. Основними функціями GATA на той час були підготовка і перепідготовка медичного персоналу та надання високоспеціалізованої медичної допомоги і проведення комплексу реабілітаційно-відновлювальних заходів пораненим і хворим військовослужбовцям TSK. Окрім того, GATA була також вищим медичним консультативним органом TSK і мала повну наукову автономію та здійснювала наукові дослідження за власними програмами. GATA прагнула до досконалості у всій своїй діяльності, а також була невід'ємною частиною національної системи охорони здоров'я.

Всього в GATA на той час навчалася більше 2000 слухачів, з них близько 950 майбутніх військових лікарів (65 – іноземних). Підготовка лікарів тривала понад 6 років. Перші два роки навчання були спрямовані на загальновійськову підготовку слухачів та відпрацювання навичок надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. На цьому військово-медична підготовка власне і завершувалася, а слухачі направлялися на два роки для проходження служби у війська. Після повернення в академію, майбутні військові лікарі проходили спеціалізацію за обраним фахом у клініках GATA, яка тривала 3–4 роки.

Всі науково-педагогічні працівники GATA мали бойовий досвід медичного забезпечення в умовах турецько-курдського збройного конфлікту. Також переважна більшість з них пройшла підготовку в провідних військово-медичних навчальних закладах США і Європи, знала декілька іноземних мов (обов'язково англійську).

Клініки GATA були оснащені найсучаснішим на той час обладнанням і апаратурою. Щоденно до госпіталю академії надходило на лікування біля 200 осіб. 5 днів на тиждень у госпіталі – операційні. За один операційний день проводилося біля 30 складних оперативних втручань.

Серед пацієнтів військових лікувально-профілактичних установ був весь віковий спектр, оскільки право на безкоштовну медичну допомогу у військово-медичних закладах і установах мали і члени сімей військовослужбовців, до яких відносилися також і їх батьки. Окрім цього, дозволялося госпіталізувати 5% тематичних хворих з числа цивільного населення.

Старші медичні сестри проходили підготовку у Вищій школі медичних сестер GATA протягом чотирьох років з наступним присвоєнням їм офіцерського звання (рис. 6).

Викладацький склад був укомплектований випускниками школи, які мали досвід практичної діяльності (рис. 7).

Молодших офіцерів медичної служби (Feldwebel) і навіть цивільних медичних сестер, які планувалися до роботи у військово-медичних закладах і установах TSK, готували у навчальних структурах GATA.

Побутові умови і умови для продуктивної роботи (забезпеченість навчальною літературою, оргтехнікою, доступ і інформаційну мережу “Інтернет”) у слухачів усіх категорій були надзвичайно сприятливі.

На особливу увагу заслуговував Центр лікування і реабілітації поранених і хворих, який теж був підрозділом GATA. Будівництво центру обійшлося Туреччині в 85 млн. дол., а оснащення – 20 млн. дол. Центр був розрахований на стаціонарне перебування 200 поранених і хворих з терміном лікування 1–2 місяці, або 50 хворих з терміном лікування 6–8 місяців (Рис. 8).

Центр був обладнаний найсучаснішою на той час діагностичною, лікувальною і реабілітаційною апаратурою та обладнанням і мав власне підприємство з виготовлення та ремонту ортопедично-протезних виробів (рис. 9).

На завершення візиту Сторони констатували доцільність у проведенні аналогічних робочих зустрічей в подальшому, в обміні інформацією щодо підготовки військових лікарів з військово-медичних і військово-спеціальних питань та можливість взаємного обміну слухачами на термін до одного місяця⁶.

З офіційним візитом у відповідь, відповідно до Плану двостороннього співробітництва між МО України та ГШ ЗС Туреччини, у період з 26 червня до 1 липня 2000 р. в м. Києві перебувала турецька делегація у складі: голова – генерал-майор медичної служби Метін Денлі, начальник медичного управління ГШ ЗС Туреччини; члени делегації – полковник фармакологічної служби Аднан Атач, начальник кафедри історії медицини та деонтології GATA; полковник медичної служби Мехмет Алі Озгіовен, начальник кафедри радіаційної медицини GATA; капітан медичної служби Мустафа Озер, проектний офіцер медичного управління ГШ ЗС Туреччини.

Відповідно до програми перебування турецька делегація мала робочу зустріч з начальником ГВМУ МО

⁴ Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hastanesi (GATA) [Gulhane Military Medical Academy Hospital (GATA)], *Türkiye Mühendislik Haberleri* [Turkey Engineering News], N 442–443, 2006, P. 2–3 [in Turkish].

⁵ Eğitim ve Araştırma Hastanesi [Training and research Hospital], official website, URL: <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/yonetmelikler/gulhane-askeri-tip-akademisi-yonetmeligi> [in Turkish].

⁶ Skaletskyi U. M. Pro perebuvanniy u m. Kievi delegatsii medichnoi sluzbi Zbroinih Sil Turechini [On the stay of the delegation of the medical service of the Turkish Armed Forces in Kyiv], op. cit., P. 59–60.

генерал-лейтенантом медичної служби В.Я. Білим. Під час переговорів делегацію ознайомили із структурою, завданнями та особливостями діяльності медичної служби ЗС України. Була підкреслена роль медичної служби у створенні національної системи підготовки та удосконалення військово-медичних кадрів, системи санітарно-епідеміологічного нагляду, заходів медичної служби щодо попередження інфекційних захворювань та СНІДу.

У ході візиту члени турецької делегації відвідали клініки і лабораторії ГВКГ, Центральну стоматологічну поліклініку МО України, а також УВМА (рис. 10).

Під час перебування в УВМА турецька делегація мала робочу зустріч з її керівним складом, під час якої була надана інформація стосовно організації підготовки та удосконалення військово-медичних кадрів, ознайомила з роботою кафедр (організації медичного забезпечення збройних сил; військової токсикології, радіології та медичного захисту) та прийняла безпосередню участь в урочистостях, присвячених 5-му випуску слухачів УВМА (рис. 11).

Також члени делегації відвідали музей УВМА, де ознайомилися з його експонатами (рис. 12).

Під час заключної зустрічі головою турецької делегації генерал-майором медичної служби Метіном Денлі було запропоновано підготувати, узгодити та підписати установленим порядком Договір між МО України та ГШ ЗС Туреччини про співробітництво у галузі військової медицини. Ця пропозиція голови турецької делегації свідчила про зацікавленість медичної служби ЗС Туреччини станом і розбудовою військово-медичної служби ЗС України, системою підготовки і перепідготовки військово-медичних кадрів та бажання підтримувати і розширяти двостороннє співробітництво на договірній основі.

Започатковане понад два десятиліття військово-медичне співробітництво продовжується і сьогодні. В рамках цього співробітництва, у березні 2016 р. Туреччина передала Україні мобільний госпіталь, який і сьогодні активно використовується для покращення польового вишколу слухачів УВМА на тактико-спеціальних навчаннях (Рис. 13).

Маємо глибокі сподівання на те, що за умов реалій сьогодення та перспектив їх покращення, ефективність науково-практичної співпраці, в царині підготовки і перепідготовки військово-медичних кадрів, між військово-медичними службами України та Туреччини може бути піднесеною на якісно новий рівень.

Висновки. Активна організаційно-інформаційна співпраця в ході офіційних двосторонніх українсько-турецьких візитів в період 1997-2000 рр. заклала фундамент для подальшої співпраці між медичними службами і військово-медичними академіями України і Туреччини. Перший офіційний візит керівників медичної служби ЗС

України до Туреччини у квітні 1997 р. і ознайомлення з організацією та функціонуванням медичної служби і підготовкою військових лікарів для збройних сил Туреччини як країни – члена НАТО, мали певне значення в умовах створення власної системи військово-медичної освіти в Україні. Наступні двосторонні науково-практичні взаємини між українськими і турецькими військовими медиками, що мали місце у червні 2000 р., суттєво сприяли їх розвиткові та вдосконаленню. У зв'язку з інтенсивністю політичного діалогу з актуальних питань безпеки у зовнішній політиці України і Туреччини, подальший розвиток взаємовідносин між ЗС України і ЗС Туреччини, зокрема у сфері військової медицини є вельми актуальним і, за умови ефективної науково-практичної співпраці, може піднести їх на якісно новий рівень.

Badiuk Mykhailo, Pasko Iryna, Solyarik Valeriy, Skaletsk Yuriy, Sykirytska Tatyana. Actualization of ukrainian and turkish military medicines cooperation: from the history of relations between the Ukrainian military medical academy and the Gulhane military medical academy of the Turkish armed forces. The purpose of the study is aimed at a comprehensive analysis of materials highlighting the specific results of cooperation between Ukrainian Military Medical Academy (UMMA) and medical services of the NATO countries, which has almost quarter-century history, since the mid-1990s, and in which the medical service of the Turkish Armed Forces occupies a leading position. Materials and methods. The information base of the article includes the materials of official bilateral visits between the leaders of medical services of the Armed Forces of Ukraine and the Turkish Republic, and between the Ukrainian Military Medical Academy and the Gulhane Military Medical Academy (Ankara) at 1997-2000. A unique illustrative content (photographic materials) is included, which is verifying the documents and data used in the article. **Results.** The article describes in details of the visit program and their practical implementation. Based on the specific results of professional relationships between Ukrainian and Turkish military medical specialists their scientific and practical significance and relevance have been demonstrated. **Conclusions.** Active organizational and informational cooperation in the process of official bilateral Ukrainian-Turkish visits at 1997-2000 laid the foundation for further cooperation between medical services and military medical academies of Ukraine and Turkey. The first official visit of the leaders of medical service of the armed forces of Ukraine to the Republic of Turkey in April 1997 and familiarization with the organization and functioning of the medical service, as well as the training of military doctors for the armed forces of Turkey as a NATO member country, had a defined value in the development of military medical training system in Ukraine. The subsequent bilateral scientific and practical relations between Ukrainian and Turkish military doctors in June 2000 significantly improved their development and upgrading. Due to the intensity of the political dialogue on topical security issues in the foreign policy of Ukraine and Turkey, the further development of relations between the armed forces of Ukraine and the Republic of Turkey, in particular in the military medicine field, is very relevant and can raise them to a qualitatively new level, subject to effective scientific and practical cooperation.

Key words: military medicine, history of military medicine of Ukraine, organization of medical support for armed forces, NATO military medical education, military medical service of the Armed Forces of the Turkish Republic.

Рис. 5. Ознайомлення делегації УВМА з ходом навчального процесу в одній із лабораторій GATA. Анкара, 21 червня 2000 р.

Рис. 6. Відвідування делегацією УВМА Вищої школи медичних сестер GATA. Анкара, 21 червня 2000 р.

Рис. 7. Відрекомендування начальником Вищої школи медичних сестер GATA керівників структурних навчальних підрозділів. Анкара, 21 червня 2000 р.

Рис. 8. Відвідування делегацією УВМА Центру лікування і реабілітації поранених і хворих GATA. Анкара, 22 червня 2000 р.

Рис. 9. Робочі моменти під час відвідування лабораторії з протезування ампутантів, учасників бойових дій. Анкара, 22 червня 2000 р.

Рис. 10. Зустріч начальником УВМА, генерал-майором медичної служби Паськом В.В. начальника медичного управління ГШ ЗС Туреччини генерал-майора медичної служби Метін Денлі. Київ, 26 червня 2000 р.

Рис. 11. Начальник медичного управління ГШ ЗС Туреччини генерал-майор медичної служби Метін Денлі в президії урочистих зборів, присвячених 5-му випуску слухачів УВМА. Київ, 26 червня 2000 р.

Рис. 12. Відвідування членами турецької делегації музею УВМА. Київ, 26 червня 2000 р.

Рис. 13. Розгортання слухачами УВМА переданого Туреччиною мобільного госпіталю на тактико-спеціальних навчаннях у вересні 2020 р.

Бадюк Михайло – доктор медичних наук, професор, начальник кафедри організації медичного забезпечення збройних сил Української військово-медичної академії, м. Київ, Україна

Badiuk Mykhailo – MD, professor, head of department of Armed Forces Medical Organization of Ukrainian Military Medical Academy, Address: 45/1 Moscow str., building 33, 01015, Kyiv, Ukraine.

Пасько Ірина – кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри організації медичного забезпечення збройних сил Української військово-медичної академії, м. Київ, Україна

Pasko Iryna – PhD (Hist), Associate Professor, professor of department of Armed Forces Medical Organization of Ukrainian Military Medical Academy, Kyiv, Ukraine.

Солярник Валерій – кандидат медичних наук, доцент, професор кафедри організації медичного забезпечення збройних сил Української військово-медичної академії, м. Київ, Україна

Solarik Valeriy – PhD (Med), Associate Professor, professor of department of Armed Forces Medical Organization of Ukrainian Military Medical Academy, Kyiv, Ukraine.

Скалецький Юрій – доктор медичних наук, професор, завідувач лабораторії безпекових стратегій в охороні здоров'я, ДУ "Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України", м. Київ, Україна

Skaletskyi Yuriy – MD, professor, head of laboratory of safety strategies in health care of SI «O.M. Marzeev Institute for Public Health, NAMS of Ukraine», Kyiv, Ukraine.

Сикирицька Тетяна – доцент кафедри офтальмології Буковинського державного медичного університету, кандидат медичних наук, доцент. Автор понад 140 друкованих наукових і методичних праць, у тому числі 2-х монографій та одного навчального посібника з грифами МОЗ, МОН України. Коло наукових інтересів: офтальмологія, дитяча офтальмологія, громадське здоров'я.

Sykyrytska Tatyana – Associate Professor of sovereign oftalmologii Bukovina State Medical University, PhD medichnih sciences. Is the author more of 140 scientific publications, including 2 monographs and 1 textbook, which is recommended by Ministry of Health, Ministry of Education of Ukraine. Research interests: oftalmology, childrens oftalmology, Social Health Protection.

Received: 19.11.2020

Advance Access Published: December, 2020

© M. Badiuk, I. Pasko, V. Solyarik, Yu. Skaletsky, T. Sykyrytska 2020